

FORRÓN ÉS HIDEGEN

Tv-film

(II. rész)

29. kép

UTCA, LAKATOSÉK HÁZA ELŐTT

Ejjel. Két fiatal suhanc jön óvatosan, lassan, arcukat nem látni a sötétben. Odamennnek Lakatos Wartburgjához, leeresztik mind a négy kerék gumiját. Egyikük összeviszsa görbíti az autórádió antennáját. Elfutnak.

30. kép

LAKATCS-LAKÁS

Lakatos és Bözse egymás mellett az ágyban. Fejük felett a falikaron kicsiny lámpa világít.

LAKATOS: Elhiszed most már, hogy egy szó sem igaz belőle?

BÖZSE: (Szeretettel.) Egy feltétellel. Ha megígéred, hogy jobban vigyázol magadra. Többet egyél. Pihened kellene néha. Annyit nem ér az egész, hogy tönkremenj. Na, megígéred?

LAKATOS: Mit?

BÖZSE: Nem figyelsz?

LAKATOS: Dehogynem. Nagyon.

BÖZSE: Akkor ígérd meg szépen, és gyorsan aludjunk. (Atöleli.) Három óra van, mindjárt világosodik.

LAKATOS: Szívesen megígérek neked mindent, de...

BÖZSE: Jaj, istenem, ha megint gondolkozni kezdesz, vége az éjszakának. Gyere csak. (Játékosan babrál kezével Lakatos homlokán.) Tartsd a fejed szépen, úgy. Itt van az agyad bejárata. Most becsukjuk az ajtót, úgy, ráfordítjuk a kulcsot, kétszer, a reteszt is ráhúzzuk, így. Na, kész. A gondolkozást bezártuk, nyugodtan alhatunk.

LAKATOS: (Leveszi homlokáról és megcsókolja Bözse kezét.) Köszönöm.

BÖZSE: Igazán azt akarom, hogy aludj.

Csend.

LAKATOS: Ki írhatta ezt a levelet? Ki küldözgeti a nyakamra azt a colstokos embert? Téged nem izgat?

BÖZSE: Majd holnap. Most aludjunk.

LAKATOS: Te azt hiszed, hogy nekem új állásom van, és ezzel az ügy be van fejezve. De ez nem állás, hanem állapot. Érted a különbséget?

BÖZSE: Hogy is érthetném, hiszen gyengeelméjű vagyok, tudod.

LAKATOS: Ne haragudj.

BÖZSE: A szemem láttára mész tönkre, és még szólnom sem szabad. Haragszom.

LAKATOS: Azt kívánnád, hogy reggel nyolctól délután ötig igazgató legyek, öttől másnap reggelig férj. Ez nem megy.

BÖZSE: Köszönjük a szíves oktatást.

LAKATOS: Túlságosan érzékeny vagy!

BÖZSE: Én!

LAKATOS: Te. Nem kívánhatom, hogy minden mondatomat megértsd, azt sem, hogy osztozz bennük. De akkor legalább, legalább szállj ki. Próbálj legalább itthoni békességgel segíteni.

BÖZSE: Megalázóbb kéréseid nincs?

LAKATOS: Azt hittem, Pesten felejtettük ezt a vitát. Tévedtem.

BÖZSE: Te vagy az oka.

LAKATOS: Igen, igen. Vállalom. Mindent vállalok. Érted.

BÖZSE: Nem. De ezt úgysem igényled. Sőt, azt hiszem, jobb is neked, ha...

LAKATOS: Ki mondta ezt?

BÖZSE: Egyik pillanatban gorombáskodsz, a másikban elfelejted. Néha úgy viselkedsz, mint aki, ne haragudj, de mintha nem lennél normális. Nem tudlak

követni. Nem is tudom... Mintha tüzek lennének benned. Néha csak a füstjük ér el hozzám, néha egy-egy szikra, amelyik szúr és csíp, és... Az egész tüzet nem ismerem. Azt eltitkolod.

LAKATOS: Nem szándékosan.

BÖZSE: Egyedül égsz benne, nélkülem. Jó, azt mondtad, adjak békességet. Hát hagyod? Te akkor vagy boldog, ha körülötted forró a levegő. Tulajdonképpen meg kellene kérdeznem tőled, hogyan parancsolod a békességet? Forrón vagy hidegen?

Csend. Lakatos felkel, köpenyt vesz fel, sétálni kezd a szobában.

LAKATOS: Forrón vagy hidegen? Figyelj ide. Tudod, mit csinálok én mostanában odabent? Fájó szívvel munkásokat gyilkolok.

BÖZSE: Biztos vagy abban, hogy értelmesen beszélsz?

LAKATOS: Sírnak, amerre megyek, és ha elmentem, az öklüket rázzák. Iga-zuk van, de nekem is igazam van. Mintha oroszlánketrechen járkálnék. De szünet nélkül, örökké! Mi marad nekem? Tulajdonképpen csak az a tudat, az az érv, hogy az idő nekem dolgozik. Ezer ellenérv nyomja ezt az egyet, és ez az ezer se mindig hazug. Mégis bírnom kell. Muszáj! *(Hosszú csend. Lakatos Bözséhez ha-jol.)* Megtennél most értem valamit, ha szépen kérnélek?

BÖZSE: Mit?

LAKATOS: Aludj.

Bözse sértődötten hátat fordít. Lakatos felül az ágyon, rágyújt, Bözse nem-sokára megszólal anélkül, hogy hátranézne.

BÖZSE: Vigyázz, ki ne égésd az ágyneműt. *(Lakatos felugrik, indul a szobából. Bözse csak az ajtónál veszi észre.)* ...Hová mész?

LAKATOS: A konyhába. Ott nincs ágynemű.

31. kép

ŰJ FONODA

Á fonoda végében állványok állnak, a tetőre függesztett, üvegfalú műhelyiro-dát építik. Egyetlen munkás lézeng a magasban. Lenn áll Mikulkáné, figyeli őt. Kiss érkezik, felnéz.

KISS: Igaz, hogy ide fogják rakni a vezetőket? Hajcsár kell a dolgozó feje fölé? Hát jó ez nekünk?

Nagy jön Téglással.

NAGY: Majd onnan skubizhatod a nőket, édesapám.

TÉGLÁS: En oda be nem megyek. Üljön be, aki kitalálta. Igaz?

MIKULKÁNÉ: Nem én találtam ki.

NAGY: De a szakszervezetnek van beleszólása.

MIKULKÁNÉ: Hát a szakszer...

KISS: Vagy nincs?

MIKULKÁNÉ: A szakszervezet ugyanis...

NAGY: Ugyanis nincs. Kalitkát a fejünk fölé. Azt értik. Olyan magasból majd nem látják, ha szakad a szál. Igaz?

MIKULKÁNÉ: Ne beszéljen így az elvtárs. Éppen most megyek a heti mun-kaértekezletre. Majd én felvetem.

TÉGLÁS: Aztán akkor mi van?

MIKULKÁNÉ: Hogyhogy mi van?

TÉGLÁS: Majd pont magára hallgat az igazgató.

NAGY: *(Nagy felkiált a munkásnak.)* Hé, szaki! Jöjjön le, gyorsan. Na! Indul-joa már. *(Nagy elégedett mosollyal körülnéz.)* ...Nem kell elhamarkodni azt az építkezést. Hadd pihenjen egy kicsit, szegény.

32. kép

LAKATOS IRODÁJA

Lakatos szobája a gyárban, délelőtt. A tárgyalóasztal körül Lakatos, Balogh, Fodor, Jónás, Varga, Mikulkáné. Marika osztja a kávékat. Lakatos tiszta papírlapot vesz elő a dossziéjából, az asztalra teszi.

LAKATOS: Elvtársak, szeretném, ha a jövőben vezetnénk a jelenléti ívet. *Az asztal körül ülők sorban aláírják a nevüket, utoljára marad Fodor. Lakatos titokban őt figyeli, akkor is, amikor – kávézás közben – Baloghhal beszél.*

BALOGH: (*Halkan.*) Mikor borotválkoztál utoljára?

LAKATOS: (*Állához kap.*) Elfelejtettem.

BALOGH: Kimerültnek látszol.

LAKATOS: Az éjjel egy... egy tanulmányt írtam. Elhúzódott.

Marika kimegy.

LAKATOS: Megállapodtunk abban, elvtársak, hogy az új végfonóban a meny-nyezetre szereljük a művezetői irodát. Azt tapasztalom, hogy a felszerelés rendkívül lassan halad. Pedig ez egyáltalán nem valami új dolog.

MIKULKÁNÉ: Éppen ez az, Lakatos elvtárs, hogy nem új. A tőkés is oda rakta a hajcsárokat, a munkások feje fölé. Ha a munkás istenhez imádkozott volna, akkor is csak a főnökét láthatta. Csoda, ha idegenkednek tőle?

LAKATOS: A munkás is ellenőrizheti azokat, akik az üvegalitkában vannak. Mindenki egymás szeme előtt.

MIKULKÁNÉ: De ez megalázó!

LAKATOS: Miért? Ha azt mondom, hogy a tőkés ki akar zsigerelni engem, tehát spicliket ültet fölem, hogy még több legyen belőlem a haszna, akkor ez megalázó. De ha azt mondom, hogy a nép hatalma megköveteli a jobb és több és pontosabb termelést, ha azt akarom, hogy járjanak pórul a naplopók, akkor ez nem lehet megalázó. Senkire!

MIKULKÁNÉ: Persze, az elvtársak úgy gondolták, hogy ezzel majd a szak-szervezet fog kiállni.

LAKATOS: Kérem, egyszer már tanuljuk meg, az isten szerelmére, hogy az eredményt tekintve csak kétféle termelés létezik: jó és rossz termelés. És ami a kapitalista termelésben úgy válik be, hogy közben nem ellenkezik a mi szocialista elveinkkel, azt átvenni nem megalkuvás, hanem kötelesség. A kalitkát fel fogjuk állítani. Minél hamarabb.

MIKULKÁNÉ: Kérem. Ahogy gondolják.

LAKATOS: (*Leteszi a ceruzáját.*) Mi az, hogy... Mikulkáné elvtársnő, mit akar az jelteni, hogy „kérem, ahogy gondolják”. Úgy gondolja, hogy magának dolgozom itt? Maszek tulajdonom ez a gyár?

MIKULKÁNÉ: Dehogyan.

LAKATOS: Akkor miért viselkedik így? Miért? Magyarázza meg nekem. Magunk között vagyunk, ne titkolózzunk.

MIKULKÁNÉ: Az igazgató elvtársnak meg kellene értenie...

LAKATOS: Amikor én idejöttem, az elvtársak támogattak engem. Maga is. Feltétel nélkül. Ha kívánja, még ma kihirdettetem, hogy ebben a gyárban minden népszerűlten intézkedésért egyedül én vagyok felelős!

MIKULKÁNÉ: De igazgató elvtárs...

LAKATOS: (*Hirtelen.*) Jó, hagyjuk ezt. Térjünk át a következő napirendi pontra.

33. kép

GYÁRUDVAR

A munkások és a munkásnők tornáznak. Ritmusos zene szól. Aztán a zene elhallgat, a torna véget ér. Az emberek nevetgélve, csoportokba verődve ballagnak a műhelyek felé.

KISS: Csak egyszer látnám, hogy az az okos is velünk csinálja, aki ezt ki-találta.

NAGY: Kapáltam tegnap egész délután, éppen ez hiányzik a derekamnak.

KOVÁCS: Hát, mersze az van ennek a Lakatosnak. Nem hittem volna, hogy van a földkerekségen igazgató vagy akárki, aki engem világos nappal megugráltat a gyárudvaron, aztán én még röhögök is hozzá.

KATONA: Hogyhogy röhög?

KOVÁCS: Csoda tudja, valahogy jólesik. A vén csontjaimmal. Röhej!

KISS: Mit szőtt volna, ha az öreg Vántus írja elő?

KOVÁCS: Vántus komának akkora aranyere volt, isten nyugosztalja, hogy még ülni se tudott. Vántus komám, isten nyugosztalja, fiatal korában se szerette a strapát. A mozgalomban, az illegális túsónak mindig baj volt vele, alig tudott felkapaszkodni a dombokra.

NAGY: De maga felkapaszkodott mindegyikre, nem? Nevetés.

KOVÁCS: Mi a fenét nevettek?

NAGY: Hát azt mondja, hogy dombok, meg illegális, meg hogy jó erőben volt... Mire gondoljon az ember?

Nevetés.

34. kép

ÚJ FONODA

Nagy a zaj. Csak látni, hogy Ternyákné és Jakabné egymásra kiabál. Hangjukat nem hallani. Egymásnak esnek, püfölik egymást, hajhúzás, csipés, karmolás. Csődület támad. Vendel odaszalad, szétválasztja őket, a báméskodókat elzavarja, megfenyegeti a két asszonyt, azok sírnak, szitkozódznak. Aztán helyreáll a rend. Hangosan zúgnak a gépek.

35. kép

LAKATOS IRODÁJA

Lakatos szobájából most távoznak az értekezlet résztvevői. Lakatos íróasztala mögé ül, Marika lép be, hóna alatt a postakönyv, dosszié.

MARIKA: A postát hoztam, igazgató elvtárs.

LAKATOS: Köszönöm.

Marika Lakatos elé teszi a könyvet, vár. Lakatos nem néz fel, nem mozdul.

LAKATOS: Marika, figyeljen rám. Nagyon hálás vagyok minden segítségért, jóindulatáért. Kiválóan dolgozott, pontosan, hozzáértéssel... Köszönöm, Marika. El kell búcsúznunk egymástól. Reggel már intézkedtem. Jó helye lesz, a fizetése sem csökken.

MARIKA: De miért? Mit követtem el? Éppen most tetszett mondani, hogy én...

LAKATOS: Igen. Most mondtam. Őszintén mondtam. Sajnos, Marika, nem vagyok abban a helyzetben, hogy döntésemet indokolni tudjam. Ha eljön az ideje, én fogom megkeresni magát, hogy elmondhassam. De addig, sajnos...

MARIKA: Sose hittem volna, hogy ez ilyen egyszerű. Úgy látszik, Lakatos elvtárs, azt hiszi, hogy...

LAKATOS: *(Most néz fel.)* Ne veszekedjünk, Marika. Úgysem tehetek mást. Nagyon sajnálom. Az új helyén majd...

MARIKA: Nem érdekel! Nem érdekel az új helyem. És nem csináltam semmit! Kifut.

Lakatos sorban feltépi az eléje letett borítékokat. Mindegyik levélre csak pillantást vet, aztán odébb teszi. De a negyediket figyelmesebben megnézi, olvassa, aztán összegyűri és dühösen a papirkosárba vágja. Vendel lép be. Lakatos megőrül neki.

VENDEL: Szervusz.

LAKATOS: Szervusz. Rég nem láttalak.

VENDEL: És sokáig nem fogsz.

LAKATOS: Na! Szabadságra mész?

VENDEL: Megszabadulásra megyek, ha nem haragszol.

LAKATOS: *(Feláll, asztala elé jön.)* Nem értem.

VENDEL: Nézd, Kálmán, ha én elmegyek is, a barátság marad. Nem mintha te olyan kiváló barátnak bizonyultál volna, de azt most hagyjuk.

LAKATOS: Mi bajod velem? És hova akarsz menni?

VENDEL: Vissza, öregem.

LAKATOS: Nem emelték fel a fizetésedet?

VENDEL: Felemelték. De én ezt a cirkuszt semmi pénzért nem csinálom tovább.

LAKATOS: Milyen cirkuszt?

VENDEL: Persze, te keveset jársz odalent, nem láthatod, amikor a munkások verekszenek.

LAKATOS: Mit csinálnak?!

VENDEL: Ha egy sokgyerekes asszony egyik hónapról a másikra három-négy-száz forinttal kevesebbet visz haza, akkor, bizony... Akkor egymást szidják, az új gépet, a rendszert, a művezetőt és bizony még az igazgatót is szidják. De te ezt nem hallod, szerencsédre. Látod, ezért nem lettem én sose göré, mert mindig érdekelt, hogy odalenn mit gondolnak.

LAKATOS: Tudod, hogy mindez nem az én hibám?

VENDEL: Tudom.

LAKATOS: Mégis el akarsz menni.

VENDEL: Csodálkozol? Hol a lakás, amit ígértetek? Sehol. Az a párttitkár már örül, ha nem találkozik velem, pedig egyszer se reklamáltam. De érzi, hogy valami nem újsza ebben az üzletben.

LAKATOS: És még két hónapig nem bírnád? Az üzletért odaadnád a munkásokat, akikhez állítólag annyira ragaszkodsz?

VENDEL: Itt a nagy tévedés, öregem. Hogy te is munkásoknak tartod őket. Pedig alig van köztük egy-kettő. A többi még paraszt. Ott áll a gép mellett, és közben a kapáláson jár az esze. Alkoholszondával megmérheted a gyömrukat meg a vérüket, de hogy a fejükben mit hoznak be, azt nem látod. Ezzel a népséggel akarsz te ipart, modern nagyüzemet csinálni? Hagymázás álom! A gép, a szervezés még semmi, öregem. Nézd meg, kiket szervezel!

LAKATOS: Nem érted, hogy nekünk itt bizonyítanunk kell? Éppen ehhez kértem a segítségedet.

VENDEL: Nem tudok segíteni. Vedd úgy, hogy csődöt mondtam, hogy Lujzika Pesten vár, és kényelemszeretetből megfutamodtam. Úgy veszed, ahogy akarsz, én elmegyek.

LAKATOS: Nem akartam neked rosszat, amikor lehívtalak. Ugyanezért, természetesen, elengedlek. Már csak azért is, mert nem akarom Lujzikád haragját magamra venni. De az előbb a barátságra is céloztál. Nem?

VENDEL: Igen. Emlékszel, hogyan éltél, amikor én idejöttem?

LAKATOS: Ugyanúgy, mint most. Rosszul.

VENDEL: Akkor kaptam tőletek egy szobát a munkásszálláson. Te pedig háromszobás szolgálati lakásban laktál, egyedül.

LAKATOS: Pár hét múlva lejött...

VENDEL: A feleségedet hamarabb hoztad le, mint tervezted. De arra a pár hétre is... Furcsa lett volna, ha elvártam volna, hogy legalább felajánljad?

LAKATOS: Igazad van, de... Eszembe se jutott, hidd el.

VENDEL: Éppen ez az. Na, hagyjuk. Rég volt, elfelejtjük.

LAKATOS: Ne haragudj.

VENDEL: *(Kezét nyújtja.)* Aztán, ha Pesten jársz, keress meg. Rendben? Megígéred?

Lakatos kezét fog, némán bólint.

Vendel kimegy. Lakatos visszalép az íróasztalához. Rágyújt. Kiveszi a szemétkosárból az összegyűrt levelet.

Balogh siet be.

BALOGH: Mit csináltál Marikával?

LAKATOS: Marikát áthelyeztem.

Felnéz, sóhajt. Balogh elképedve áll egy darabig, aztán leül.

BALOGH: Nem zavarlak?

LAKATOS: Parancsolj.

BALOGH: Ne haragudj, de néha... Mintha bábuknak tartanád az embereket. *(Lakatos a dossziéból előveszi a tegnapi névtelen levelet, szó nélkül átadja, Balogh elolvassa.)* ... A lakásodra küldték?

LAKATOS: *(Bólint.)* Tegnap. Ezt pedig, ma, ide. Tessék.

Odaadja a félig gyűrött levelet is. Balogh olvassa.

LAKATOS: És tudod, mit írnak még? „Tűnjön el, rothadt strici! Kisöpörjük a szép irodájából!” A feleséggel naponta közlik, hogy Marika a szeretőm. Nem engem tartanak itt bábunak? Ezt meséljem el Marikának?

BALOGH: *(Felugrik.)* Azonnal feljelentést teszünk a rendőrségen.

LAKATOS: Tisztelen a jóindulatodat, és köszönöm, hogy pillanatig sem mérlegelted, vajon van-e igazság ezekben a levelekben.

BALOGH: Jó vicc.

LAKATOS: De a rendőrség rossz vicc. A te indulatod mindig nemes, de majdnem mindig csapda is. Aztán beleszel.

BALOGH: Megbírálpsz?

LAKATOS: Emlékszel, amikor Fodornak nekirohantál? Végigkiabáltad vele a gyárudvart. Igazad volt, de a helyzet csak elmérgesedett. Ezért ha segíteni akarsz, Marikát próbáld megnyugtatni. Azért hálás lennék.

BALOGH: Nem visszalőni akarok, ne érts félre, de ahogy téget hallgat az ember, megint eszébe jutnak azok a bábuk. Én intézzem el Marikát. Más azt tegye, vagy amazit. Te mindenkinek kiadod a feladatát.

LAKATOS: Ez a dolgom.

BALOGH: A fontosabbik fele, elismerem. És mit tettél tegnap a pártvezető-ségén? Elmondta a beszámolódat, és elegánsan távoztál. Hogy másnak is lenne véleménye, gondolata, javaslata, az eszedbe se jut.

LAKATOS: Még főmérnököm sincs! Minden percem drága. Mindenféle zöldséget meghallgassak?

BALOGH: Honnan tudod, hogy zöldség, ha nem ismered? Rádásul az embereknek el kell mondaniuk a zöldségeiket, nem azért, mert zöldség, hanem azért, mert ők nem tartják annak.

LAKATOS: Nézd, Palikám, ez munkastílus kérdése, tehát nem a legfontosabb kérdés.

BALOGH: Ebben a mellékes kérdésben esel orra, ember! Hetekig nem látnak odalenn. Az igazgatósági értekezleteid katonai parancskiosztásra emlékeztetnek. A munkások pedig, nos, megmondom neked a legfájdalmasabbat: a munkások nem szeretnek.

Csend.

LAKATOS: Mondd. Mivel mérik az én munkámat?

BALOGH: Hol?

LAKATOS: A minisztériumban, pártbizottságon, akárhol. Azzal, hogy Sárhe-lyen a munka szervezettebb-e, olcsóbb, termelékenyebb-e? És nem azzal, hogy az öreg Kovács vagy Tertyákné lelkesedik-e értem. Majd ha túlteljesítjük a tervet...

BALOGH: Mit csinálunk?! (Legyint.)

LAKATOS: Majd ha túlteljesítjük, mondom, akkor senki sem fogja kérdezni: no, és a munkások felüvöltenek örömben, ha meglátják az igazgató elvtársat? Ha lerohadnánk, hiába magyarázgatnám kézzel-lábbal, hogy: kérem, én nagyon népszerű vagyok! A munkást nem úgy kell szeretni, hogy teadélutánokon ragyogó szemmel veregetjük a hátát, s megkérdezzük, hogy meghalt-e az anyósa, s ha igen, részvétellel gratulálunk hozzá. A munkásnak nagyobb kenyeret kell adni, meg kell tanítani, hogy jobban, pontosabban dolgozzék, rendet kell teremteni a munka-helyén és a fejében is. Nagy tömeget kell megmozdítani, és ez okvetlenül nagy súrlódással jár. Fizikai törvény, minden kisiák ismeri. A szentimentalizmust pe-dig hagyjuk a fenébe. Lejárt az ideje.

BALOGH: Ez nem szentimentalizmus.

LAKATOS: Ide figyelj! Én mindig tartózkodtam attól, hogy az elődömről egyetlen rossz szót is mondjak. De hogy az ügyvitelben mit hagyott maga után, arra nincs kifejezés. Folyton a munkások közt mászkált, mert az aranyerétől már ülni se tudott. Félt mindenfajta papírtól és aláírástól, mint a tűz a víztől. Mit tett, amikor fejére kezdtek gyűlni a gyár bajai? Összeköttetéseivel kijárta, hogy ide jusson a nagy beruházás, és attól kezdve minden gondra azt lehetett mondani: „sebaj, majd ha jönnek az új gépek!” Mesélt, barátom, mesélt! Az emberek elhit-ték, hogy az új gép csodaszer, amit elég lesz éljenezni és a sárhelyi gyár máris elnyeri velük az összes kitüntetések és vándorzászlókat. Ezek után jöttem én.

BALOGH: Nagyon jól tudjuk, hogy nehéz helyzetbe kerültél, hogy az örök-ség...

LAKATOS: De a munkások csak azt látják, hogy régen volt egy kedves, jó-szívű, mosolygós igazgató bácsiuk, most meg van egy ritkán látható, folyton gondterhelt, katonás pesti nagyfej, akinek a kezén még az álombeli gépek is csak gondot okoznak. De kikért vagyok én gondterhelt és ritkán látható? Kikért tö-röm a fejem éjszakánként olyan problémákon, amelyekről az elődömnek halvány gőze sem volt? Én ezért jutalomüdülést vagy villát kapok, azt hiszed? Miért is kapnék! Hiszen mindez a kötelességem.

BALOGH: Én ezt nagyon jól tudom.

LAKATOS: Akkor magyarázd meg, légy szíves, a pártvezetőségnek is. Meg-botránkozni könnyű, cimboráskodni, jópofáskodni könnyű. Én, honap, csak ered-ményekkel lehetek népszerű. Azokra pedig még várni kell. Két hónap múlva más-ként fogunk beszélni, de addig ki kell bírnom, ha beleszakadok is. Ez van. A többi demagógia.

BALOGH: Két hónap?!

LAKATOS: Kételkedsz benne?

BALOGH: (Szünet után.) Egy valamit mondj meg nekem. Te itt és így jól érzed magad?

LAKATOS: Elárulhatom, hogy már megfordult a fejemben a szökés gondolata is. Csak hát szökni, az nagy luxus. És én még sose szöktem.

BALOGH: (Csend.) Holnap vasárnap van. Már régebben megállapodtunk az asszonnyal, hogy egyszer elhívunk titeket hozzánk. Nem jönnétek el holnap ebédre?

LAKATOS: *(Kezet fog, de nem engedi el Balogh kezét.)* Ne sértődj meg, de a holnapi napot már két héttel ezelőtt a feleségemnek ígértem. Kirándulni megyünk Környezetismeret. Pedagógus, tudod. De köszönöm a meghívást. És ha elfelejtenéd megismételni, magam fogok reklamálni. Köszönöm.

36. kép

ORSZÁGÚT

A száguldó Wartburgot Lakatos vezeti, mellette ül Bözse. Nagyon nevetnek. Bözse előrehajlik.

BÖZSE: Te! Én leveszem a cipőmet is.

LAKATOS: Vedd!

Bözse leveszi a cipőjét, a hátsó ülésre dobja.

BÖZSE: Nna!

LAKATOS: Milyen szép a lábad.

Elcsendesednek, Bözse férje vállára hajtja a fejét, mosolyog.

BÖZSE: Úgy talárod?

Lakatos fékez, megáll. Atöleli Bözsét.

LAKATOS: Nagyon úgy.

Bözse behunyja a szemét.

BÖZSE: Szép napunk van ma.

Lakatos megcsókolja. A csók után Bözse felpillant, meglátja Lakatos homlokán a ráncokat, tenyerével elsimítja.

LAKATOS: Vénül az urad.

Pillanatnyi késéssel kimutat az ablakon.

BÖZSE: Nézd csak! Az a... Mi az?

LAKATOS: *(Megfordul.)* Micsoda?

BÖZSE: Az a nagy fehér.

LAKATOS: Nem tudom.

BÖZSE: Nézzük meg!

LAKATOS: Azt? Minek?

BÖZSE: Csak úgy! Szeretném látni!

Lakatos kiszáll, Bözse játékosan topog.

BÖZSE: Hu! Nincsen cipőm! Várjál!

Lakatos benyúl a hátsó ülésre, hogy átadja a cipőt.

BÖZSE: Tudod mit? Meztőláb megyek.

LAKATOS: És ha belelépsz valamibe?

BÖZSE: *(Nevetve kiugrik a kocsiból.)* Akkor legalább szerencsénk lesz! Végre, egyszer szerencsénk! Na, gyere.

Bözse átugorja az útmenti árkot, és a füves mezőn előrefut. Lakatos vidáman követi, de nem sokáig bírja. Hamarosan lihegni kezd, majd verítékezik. Megáll, sóhajt, lépésben megy tovább. Bözse már messze jár.

37. kép

HIZLALDA

Jöttükre a sertéshizlalda hatalmas kifutójában százával rohannak a kerítéshez a disznók. Ember nincs a láthatáron. Hangos rőfögés. Bözse egy pillanatra befogja a fülét, nevet.

LAKATOS: *(Kiált a disznóknak.)* Uraim! *(Nagyobbat kiált, karjával széles gesztust tesz.)* Csendet kérek!

Valóban csend lesz, alig hallik egy-két rőffentés. A disznók egymás hegyén-hátán állnak a kerítés túlsó oldalán, nagy várakozással néznek Lakatosra.

LAKATOS: És még kételkedni mertél a tekintélyemben. *(A disznókhöz, szónokiasan.)* Tisztelt uraim, és, és... *(Bözséhez.)* A disznó nőket hogy hívják?

BÖZSE: Nem tudom.

LAKATOS: Megvan. Kanca.

BÖZSE: *(Fulladozik a nevetéstől.)* Dehogy. Az ló.

LAKATOS: *(Folytatja a szónoklatot.)* Tehát! Engedjék meg, hogy a főváros dolgozó népe nevében szeretettel köszöntsem mindannyiukat. Mi ugyebár nagy várakozással tekintünk önökre, különösen ami a kilók és az utódok számát illeti. Igen tisztelt barátaink, mi már a jövődőt látjuk önökben. Mert mi mindig pers-

pektívákban gondolkodunk. Ezért hadd köszöntsem önökben már most is a jó vasárnapi ebédeket, a májas hurkát, az önökről elnevezett sajtot, és legfőképpen a kolbászt!

A dísznök mocorognak, aztán újra hangos rőfögésbe kezdenek.

BÖZSE: Nincs stílusérzékük.

LAKATOS: Azt hiszem, ezek nem szentbeszédet vártak. Jól akarnak lakni a piszkok.

BÖZSE: Jelzem, én is. „Állati” éhes vagyok.

LAKATOS: *(A dísznök felé int.)* Uraim! Fájdalom, a kötelesség elszólít e kedves körből. De abban a reményben távozom, hogy még találkozunk. Köszönöm a szíves fogadtatást, és csak így tovább és előre, és lankadatlanul és izé és ámen.

38. kép

ORSZÁGÚT

A házaspár már újra a Wartburgban ül. Alkony. Bözse lehunyja a szemét, feje Lakatos vállán.

BÖZSE: Hogyan jutott eszedbe a hizlaldánál az a szónoklat?

LAKATOS: Játszottunk.

BÖZSE: Még a játékdoból is kiderül, mennyire pesti vagy. Tősgyökeres pesti.

LAKATOS: Gondolod?

BÖZSE: És a humorodtól igazában sírnom kellene.

LAKATOS: Miért?

BÖZSE: Mintha csak azért nevetnél, hogy üvöltened ne kelljen.

LAKATOS: Vasárnap van. Megállapodtunk.

BÖZSE: *(Rágyújt.)* Igazad van. Beszéljünk másról.

39. kép

TITKÁRSÁG

Dénes, az új titkár bajlódik a kávéfőzővel. Megégeti az ujját, s a hirtelen mozdulattól kiönti a kávé felét. A foga közt szitkozódik. Fodor lép be.

FODOR: A direktor úr?

DÉNES: Benn van.

FODOR: *(Keze már Lakatos ajtajának kilincsén.)* Mi van, „Marika”, kínlódik?

40. kép

LAKATOS IRODÁJA

Lakatos az ablaknál kifelé néz. Csak akkor veszi észre, hogy jött valaki, amikor Fodor már betette maga mögött az ajtót.

FODOR: Megjelent nálam hat ember. Te hívtad őket?

LAKATOS: Én. Miért?

FODOR: Egy pesti már megszökött. Most hatot hozunk a helyébe?

LAKATOS: Szükségünk van rájuk, amíg betanítják a mieinket.

FODOR: De ez nem megy ilyen egyszerűen, már megbocsáss. Munkaügyis is van a világon. A hátam mögött intézkedsz olyan ügyekben, melyek...

LAKATOS: Melyekben neked kellene, igen. Hogy valóban kiderüljön, hogy munkaügyis is van a világon.

FODOR: Tehát én rosszul végzem a munkámat.

LAKATOS: Sohasem állítottam az ellenkezőjét.

FODOR: Mert a zsenialitást importálni kell Sárhelyre...

LAKATOS: Kérlek, hogy legalább munkaidőben mellőzd a demagógiádat.

FODOR: Jó. Tehát azt a hat embert azonnal vissza kell küldeni. Se létszámkeret, se béralap.

LAKATOS: A hat ember marad. Valahogy meg kell oldani a bérüket. Különben is csak kölcsönkértük őket, két hónapra.

FODOR: Tudod, mibe fognak kerülni a vállalatnak?

LAKATOS: Sokkal kevesebbe, mint amennyit a hiányuk okozhat.

FODOR: Ez a hangnem megnehezíti az együttl munkálkodást.

LAKATOS: Ez a hang?! Mondd, a te feleséged a tanácsnál dolgozik?

FODOR: Baj?

LAKATOS: Dehogy! Tegnap már negyedszer mérette fel a lakásomat. Szorgalmas asszony. Közölheted velem, hogy a kellemetlenkedései ellen a pártbizottság segítségét kellett kálnem.

FODOR: Ezt a hangot kikérem...

LAKATOS: Persze, ti hang nélkül csináljátok. Esetleg névtelenül. Eddig tizenhat névtelen levelet kaptam.

FODOR: A feleségetmtől, ugye?

LAKATOS: Azt nem mondtam. Mégis, mit gondolsz: kire gyanakszom?

FODOR: Ha tovább akarsz sértegetni...

LAKATOS: Tehát elismered, hogy rád kell gyanakodnom. Köszönöm.

FODOR: A leveleket nem én írtam.

LAKATOS: Egyet sem?

FODOR: Nem

LAKATOS: Nem is tudtál a létezésükről?

FODOR: Nincs jogod, hogy személyes ügyeikben kihallgass.

LAKATOS: Aha, kerülöd a nyílt választ. De azt a jogomat talán elismered, hogy az egész ügyet átadjam a rendőrségnek. Még ma! Értetted?

FODOR: Kérlek, ez magánügy. Azt teszel, amit akarsz.

LAKATOS: *(Csendes hangon.)* Figyelmeztetek, hogy ha ahhoz a hat emberhez hozzá mersz nyúlni, ha elküldöd őket, te is utánuk mész, arról kezeskedem.

FODOR: Kérlek!

Fodor kimegy, bevágja az ajtót. De nyomban visszatér. Előrejön.

FODOR: És most hivatalosan és visszavonhatatlanul benyújtom a lemondásomat. Megtehettem volna előbb is. Vártam. Reméltem, hogy megváltozik a magatartásod. Meg kell mondanom: nem könnyen megyek el. Még gyerek voltam, amikor először átléptem ennek a gyárnak a kapuját. Hozzánöttem ezekhez a régi falakhoz, az emberekhez. Nem vittem sokra: csak technikus lettem, csak osztályvezető. Most már megmondhatom: nagyon tévedtél, ha azt hitted, hogy igazgatói állásra törtem. Te nagyon könnyen rám húztad az intrikus jelmezt! Igen, bizonyára követtem el hibákat. De te sohasem segítettél engem. Soha! Te parancsot osztottál, te trónusra ültél, és ügyeltél rá, hogy mindig az én hátamon csattanjon az ostor. Nagyon nehéz szívvel megyek el, de elmegyek. Ha te most azt hiszed, hogy egy ellenségéd távozik innen, akkor nagyon tévedsz. Innen most ennek a gyárnak egy hűséges... gyermeke távozik.

LAKATOS: Végighallgattalak, Fodor. A lemondásodat elfogadom, és nem akarok többé vitatkozni veled. Nem tudtunk egymással dolgozni, levontuk a konzekvenciákat, ez eddig rendben van. De egy dolgot még hadd kérdezzek meg tőled. Most már nem lehet okod, hogy ne felelj őszintén. Miért szabotáltál? *(Szünet.)* A kérdés is őszinte, Fodor. *(Csend.)* Köszönöm, Fodor. Ha elhelyezkedési gondod lenne...

FODOR: Köszönöm. Nincs gondom.

LAKATOS: Akkor... szervusz.

Fodor szó nélkül kislét az ajtón. Dénes dugja be a fejét.

DÉNES: Valami baj van?

LAKATOS: Szóljon, kérem, az üzemi doktornak, hogy a szokásos gyógyszerből kérek még egy dobozzal.

41. kép

ÚJ FONODA

Kiss, Nagy, Katona, Kovács nevetve kíséri Téglást az elkészült kalitka feljáró lépcsőjéhez.

TÉGLÁS: *(Szabadkozik.)* Pont engem kellett ide kinevezni.

KOVÁCS: Rólad legalább tudjuk, hogy nem vagy isten.

KATONA: *(Játékosan keresztet vet.)* A mi mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma.

NAGY: És bocsásd meg a mi vétkeinket.

TÉGLÁS: *(Megpróbál kibújni a körből.)* Ha nem hagytok békén, esküszöm, leírom az időtökből.

KISS: Akkor melóra!

NAGY: Ird le. Megéri.

KATONA: Nekem is.
Téglás menekül, felsiet a lépcsőn, és felép a kalitkába. A gép mellől Ternyákné és Jakabné nézi.

TERNYÁKNÉ: Lacika megérdemli.

JAKABNÉ: Jó srác. Milyen kár, hogy nem tetszel neki!

TERNYÁKNÉ: Jaj, de hülye vagy, Jolán.

42. kép

LAKATOS-LAKÁS

Este. A már ismert fotelben Lakatos ül, újságot olvas. Ijesztően lesoványodott, tönkrement. Bözse az asztalon elhelyezett bőröndbe ruhaneműt rak.

BÖZSE: Mi újság?

LAKATOS: Mi újság?! Vietnam... Furcsa béke. Tele van háborúkkal.

BÖZSE: De legalább Európa csendes.

LAKATOS: Hm. Még Sárhely se csendes.

BÖZSE: Nem lőnek.

LAKATOS: Az is valami.

BÖZSE: Nem lehet olyan csúnya béke, amelyik többet ne érne a legszebb háborúnál.

LAKATOS: Ez pacifizmus.

BÖZSE: Ne vitatkozz folyton. Nyugalomra van szükséged.

LAKATOS: *(Leteszi az újságot.)* Már csomagolsz?

BÖZSE: Egész nap beíratások lesznek. Este már nem akarok kapkodni. *(Csend.)*
... Mi van odabenn?

LAKATOS: Semmi különös. Kezd összerázódni. Talán.

BÖZSE: Nem ezt látom rajtad.

LAKATOS: Mert mindig azon gondolkozom... Én megértettem őket, amikor dühöngtek. Még akkor is, amikor engem szidtak. De ők meg fognak-e érteni engem? Ezen gondolkodom.

Lakatos feláll, így még jobban látszik, hogy mennyire leromlott. Bözse ijedten néz végig rajta. Odamegy hozzá, átöleli.

BÖZSE: Várj, hozom a vacsorát.

LAKATOS: Nem vagyok éhes.

BÖZSE: Enni fogsz. Érted? *(Cseng a telefon. Lakatos a készülékhez megy.)*
... Remélem, nem akarsz megint órákig tárgyalni Baloghgal?

LAKATOS: *(Mosolyog.)* Nem. Megígérem. *(A kagylóba.)* Halló. *(Csend. Lassan a helyére teszi a kagylót.)* ...Látod, milyen hamar végeztem?

BÖZSE: Ki volt?

LAKATOS: Egy névtelen jóakaró. Melegebb éghajlatra küldött.

BÖZSE: Hányszor rimáncodjak még, hogy kérj titkos számot?

LAKATOS: Nem fogok elbújni senki elől.

43. kép

UTCA, LAKATOSÉK HÁZA ELŐTT

Másnap reggel. Lakatos lép ki a kapun. Mielőtt beszállna a kocsijába, körüljárja. Észreveszi, hogy a jobb oldali reflektor üvegét kifeszítették és ellopták, az égőt összetörték. Kicsavarja az égőt, eldobja, aztán beszáll a kocsiba.

44. kép

UTCA, A GYÁR ELŐTT

Lakatos most száll ki Wartburgjából. Észreveszi az italboltot, bemegy.

45. kép

ITALBOLT

Az italbolt üres, csak Kovács áll a pultnál, a bejáratnak háttal, kezében féldecis pohár. Lakatos lépteire hirtelen megfordul. Lakatos a pulthoz lép.

LAKATOS: Jó reggelt.

CSAPOS: Jó reggelt, igazgató úr. Egy málnát, hidegen?

LAKATOS: Azt.
A Csapos hozza a málnát. Lakatos egy hajtásra kiissza, a pénzt a pultra teszi, kezével int, kimegy.

CSAPOS: (Kováczhoz.) Mind megitta. Fejlődik a góré.
Kovács leteszi a poharát a pultra, Lakatos után siet.

46. kép

UTCA, A GYÁR ELŐTT

KOVÁCS: Lakatos elvtárs! Igazgató elvtárs! (Utoléri. Lakatos megáll.) ... Ne haragudjon már, de... Egész ritkán szoktam csak. Tényleg. Néha eltörik a szondát a portán, vagy vizik tölni, aztán kimarad egy nap az ellenőrzésnél. De énnekem még sose volt balesetem. Egy se. Megszoktam, na. És a többit én nem engedem. Nem ám! Gyerek, az tejet igyon, azt mondom nekik, amiből látható, hogy én tulajdonképpen egyvetértek, de...

LAKATOS: (Mosolyog.) Jöjjön, Kovács bácsi, mert elkészünk.
Együtt mennek tovább.

47. kép

PORTA

Kovács a portán blokkol, Lakatos vár. Ismét együtt mennek tovább.

48. kép

GYÁRUDVAR

KOVÁCS: Az igazgató elvtárs nem szokott blokkolni?

LAKATOS: Még azt mondanák, kérkedni akarok a sok túlórámmal.

KOVÁCS: Inkább, azt hiszem, tetszene a népek.

LAKATOS: Nem érdekli ez a népet.

KOVÁCS: Öreg veterán vagyok én már, nekem hihet, mikor azt mondom, hogy a hatalmat meg az erőt tényleg a nagy dolgokból veszi észre a nép, de a demokráciát, Lakatos elvtárs, azt igazán mindig a kis dolgokból. Ezért mondom azt is, hogy lejöhetne már egyszer a gépek közé. Nagyon hajt a nép. És nem harap a melós, higgye el.

LAKATOS: (Kezet fog.) Minden jót, Kovács bácsi.

KOVÁCS: Hát nem erre jön tovább?

LAKATOS: Előbb blokkolni kell, maga mondta.

KOVÁCS: Nincs is blokkoló kartonja!

LAKATOS: Majd lesz!

Lakatos a portához indul, visszafelé. Kovács egy ideig nézi, aztán folytatja az útját. A régi fonoda bejáratánál Varga nekiszalad Kovácsnak.

VARGA: Pardon.

KOVÁCS: Jé, Varga elvtárs, úgy futkároz, mint egy kölyök.

VARGA: Sök a dolgom.

KOVÁCS: Képzelve, ma az igazgatóval jöttem be. (Halkabban.) Ronda egy természete van, de nagy fej a góré, nem vitás. Nagy fej!

49. kép

TITKÁRSÁG

A titkárságon Dénes éppen egy nagy halom gyógyszeres dobozt rendezget, amikor Lakatos kilép a szobájából.

DÉNES: Éppen most akartam bevinni.

LAKATOS: Köszönöm, Dénes, majd ha visszajöttem.

DÉNES: Mit mondjak, ha keresik?

LAKATOS: Lementem az üzembe.

50. kép

ÚJ FONODA

Lakatos bemegy az új csarnokba. Szabó éppen a bejáratnál álldogál, gyorsan elbújik egy gép mögé. Lakatos nem veszi észre. Lakatos Jakabné és Ternyákné gépéhez közelít. Ternyákné rémült gyorsasággal köti be kendővel a fejét. Lakatos int Jakabnének, hogy jöjjön közelebb hozzá, mert a nagy zaj miatt messziről nem érthetik egymást.

LAKATOS: Jó napot.

JAKABNÉ: Tessék.

LAKATOS: Mennyit keres az új gépen?

JAKABNÉ: Kábé annyit, mint a régin.

LAKATOS: Köszönöm. Küldje ide a kolléganőjét is, legyen szíves. *(Ternyákné ideér.)* Mondja, kérem, többet keres az új gépen, mint a régin?

TERNYÁKNÉ: Ebben a hónapban száz forinttal lesz több, úgy számoljuk.

LAKATOS: És milyenek a gépek?

TERNYÁKNÉ: Ó, már megszoktuk.

LAKATOS: A többiek hogy keresnek?

TERNYÁKNÉ: Nagyjából egyformán vagyunk mindnyájan.

LAKATOS: Köszönöm.

Lakatos tovább megy, Ternyákné visszalép Jakabné mellé.

TERNYÁKNÉ: Te! Ez a diri valahogy szebb fiú volt, mikor idejött.

JAKABNÉ: Megöregedett, vagy mi a csuda.

TERNYÁKNÉ: Van ennek felesége?

JAKABNÉ: Majd elmész hozzá küldöttségbe megint, aztán megkérzed.

TERNYÁKNÉ: Jaj, Jolán, de hülye vagy.

Lakatos a csarnokban szembe találkozik Kiss-sel és Naggyal. A két munkás egymást biztatja, de azért egyik se szól. Elkerülnék Lakatost, de ő megáll.

LAKATOS: Hogy megy a munka, elvtársak?

KISS: Megvagyunk vele.

LAKATOS: Na, ezt jó hallani.

NAGY: Kérdezni akarnánk valamit, igazgató elvtárs.

LAKATOS: Tessék.

NAGY: Igaz, hogy egálban vagyunk a tervünkkel? Vagyis hogy behoztuk a lemaradást?

LAKATOS: Igaz.

KISS: Ezek szerint túlteljesítés is elképzelhető?

LAKATOS: Persze.

NAGY: Nyereségrészesedéssel.

LAKATOS: Az együtt jár.

NAGY: *(Nevet.)* Tudjuk mi azt.

LAKATOS: *(Kezet fog velük.)* Vizontlátásra.

51. kép

GYÁRUDVAR

Lakatos kiér a csarnokból, összetalálkozik Baloghgal.

BALOGH: Hát te? Mi történt?

Lakatos: Semmi, semmi.

BALOGH: Le mertél jönni? Saját lábadon?

LAKATOS: Csak egy kis ünnepséget rendeztem magamnak.

BALOGH: Nem értem.

LAKATOS: Éppen két hónapja jósolta meg Fodor, hogy legkésőbb máig csődbe jut a gyár.

BALOGH: Gratulálok.

LAKATOS: Mintha te is csak legyintettél volna akkoriban, nem?

BALOGH: Persze, azért ez a téma még nincs egészen lezárva.

LAKATOS: Tudod mit? Gyere el ma este. Szalma leszek, a feleségem felutazik két napra a mamájához.

BALOGH: Mikor megy el?

LAKATOS: Az esti gyorsal.

BALOGH: Jól van.

LAKATOS-LAKÁS

Aznap este. Lakatos és Balogh ül az asztalnál. Lakatos bort tölt.

LAKATOS: Voltam egyszer egy gyárban Münchenben. A személyzeti igazgató vezetett végig. Nagyon akarta produkálni magát, de tudta is! Annak a pasasnak mindenkihez volt egy kedves szava, egy hátbaveregetése, egy kérdése, és mindenkit a keresztnévén szólított! Náluk ez már külön státusz, napi kötelesség, tudomány. Lehet, hogy nem szívből jön, elismerem, de úgy hat, és egyáltalán: hat! Mi ehhez képest gyerekcipőben járunk.

BALOGH: Csak nem akarsz egy hátbaveregető státuszt szervezni? Ilyen pasast nálunk kiröhögnének.

LAKATOS: Miért? Az jó, hogy nálunk te vagy egy személyben személyzetis meg párttitkár?

BALOGH: Nem találtunk megfelelőt.

LAKATOS: Nagyon kerestünk? Tedd a kezedet a szívedre.

BALOGH: *(Nevet, felemeli a poharát.)* Egészségedre. *(Isznak.)* ... Tehát az üdülésben megállapodtunk.

LAKATOS: Majd a karácsonyi szünetben, amikor a feleségem is ráér. Különben sincs semmi bajom.

BALOGH: Napi 16–17 órát dolgoztál öt hónapig.

LAKATOS: Az nem olyan nagy újdonság nekem. Inkább ez a kétszáz névtelen levél, a lakásfelmérések, a telefonok, a kocsim állandó rongálása. Csoda, hogy nem lett üldözési mániám.

BALOGH: Nem akarom újra a vitát, egyszer majd úgyis belátod, de ha több barátod lett volna, ha nem szigetelődsz el annyira, akkor azért...

LAKATOS: Lehet. De akárhogy veszem, az volt a baj, hogy „nagy eszme lelkésitni bírt”, ahogy Ádám mondja Athén templomának csarnokában.

BALOGH: Nofene, a titkos irodalmár!

Isznak.

LAKATOS: *(Nevet.)* Bámulsz, mi? Volt idő, mikor betéve tudtam Az ember tragédiáját. Öten voltunk testvérek, apám melós, hát könyvtárra éppen nem teltet neki. Örült, ha mindnyájunkra gatyát adott. Én aztán a gimnáziumban úgy vettem rá magam a könyvekre, mint egy megszállott. Soha azóta nem volt annyi időm olvasásra. Azt is Ádám mondta, hogy... várj csak... igen: „Ismét csalódtam, azt hívém, elég / Ledönteni a múltnak rémeit / S szabad versenyt szerezni az erőknék.”

BALOGH: *(Tapsol.)* Jó a memóriád.

LAKATOS: Á, már a felét se tudom. De van a Tragédiában hat sor, azt soha sem fogom elfelejteni. Tudod miért? Mert lányokat fűztem vele anno dacumál. Figyelj: „Ne szólj így, Éva, meg ne szégyeníts, / Mi a hang, hogyha nincs, ki értené? / Mi a sugár, ha szín nem fogja fel? / Mi volnék én, ha mint visszhang s virágban / Benned szebb életre nem feselne létem, / Melyben saját magam szeret-hetem?” *(Nevet.)* Mit mondjak? „Feselne létem.” Döglöttek érte. Különösen a bölcsészlányok, akiknek olyan bonyolult a lelkiviláguk. Szevasz.

Isznak. Cseng a telefon. Lakatos a készülékhez megy, felveszi a kagylót.

LAKATOS: Halló. Igen, én. Milyen őrmester? Értem. Tessék. Villamos? Az én fe...! *(Csend.)* De! *(Csend.)* A Fő téren? Köszönöm, sietek. Köszönöm. *(Leteszi a kagylót.)* A feleségemet elütötte a villamos a Fő téren.

BALOGH: Ki mondta?

LAKATOS: A rendőrségtől Balogh őrmester. Most... Hova menjek?

BALOGH: *(Feláll.)* Először is hívd fel a kórházat.

LAKATOS: Dehogy hívom! Elmegyek. Ne haragudj, de...

BALOGH: Ugyan! Jövök én is.

Kisietnek a szobából.

53/a. kép

(Montázs)

UTCA, A HÁZ ELŐTT

Az utcán zuhog az eső, sötét van. Beugranak a Wartburgba.

53/b. kép
(Montázs)

KOCSIBAN

LAKATÓS: *(Már a volánnál.)* Persze, csak egy lámpám van. Éppen most.
A Wartburg kilő.

53/c. kép
(Montázs)

KÓRHÁZ

Megállnak a kórház előtt. Berohannak a portára. Ősz hajú, öreg portás csak hosszú mutogatás után nyitja ki fülkéje üveglakát, bántóan komótos.

LAKATÓS: Jó estét kívánok. Hol fekszik Lakatosné?

PORTÁS: Lakatosné? Mikor jött?

LAKATÓS: Ma. Ma este, legfeljebb egy órája.

PORTÁS: Egy órája senki se jött.

LAKATÓS: Talán el tetszett felejtetni, de... Tessék megkérdezni, hátha éppen operálják.

PORTÁS: Hogyhogy elfelejtem? Hát itt ülök, mindent látok.

LAKATÓS: Igen, persze, bocsánat, de...

PORTÁS: Mi volt? Nehéz szülés?

LAKATÓS: Baleset.

PORTÁS: Na, jól van. Várjanak.

A Portás lassan becsukja az üveglakot, a fülkében telefonálgatni kezd.

LAKATÓS: De ráér, a fene egye meg. Ha nálunk ilyen tempóban dolgoznának.

BALOGH: Ne idegesítsd fel magad. Hátha csak könnyebb sérülés.

LAKATÓS: Könnyű sérülésért rendőr nem telefonál. Könnyű sérüléssel már hazaengedték volna.

Várnak. Végre a Portás kinyitja az ablakot.

PORTÁS: Lakatosné, ugye?

LAKATÓS: Igen.

PORTÁS: Ilyen nevű nincs az egész kórházban, kérem. Sajnálom.

LAKATÓS: Köszönöm.

Allnak értetlenül. Aztán kirohannak. Mire a kocsiba érnek, bőrig áznak.

LAKATÓS: *(A volán mellett.)* Nem értem, nem értem. Megkeresem azt az őrmestert.

53/d. kép
(Montázs)

RENDŐRSÉG

A rendőrség elé érnek, kivágódnak a kocsiból. A kapuban áll az ügyeletes őr.

LAKATÓS: Balogh őrmestert keressük.

RENDŐR: Kicsodát?

LAKATÓS: Balogh, Balogh!

RENDŐR: Talán Balázs?

BALOGH: *(Előbbre lép.)* Kedves elvtárs, én a Gyapjúfonó párttitkára vagyok, egy elvtársnőt keresünk, akiről az előbb Balogh elvtárs azt mondta telefonon, hogy elütötte a villamos.

RENDŐR: Elhiszem, elvtárs, de nálunk az egész személyzeti állományban nincsen Balogh nevű egyén. Tíz éve szolgálok, mindenkit ismerek.

LAKATÓS: Akkor talán... rosszul értettem. Hátha Balázs lesz, mégis.

RENDŐR: Olyan van. Balázs van. Az is éppen őrmester.

LAKATÓS: Akkor őt keressük.

RENDŐR: Csakhogy ő meg szabadságon van. Már egy hete.

LAKATÓS: Nem értem.

RENDŐR: *(Hangosabban.)* Mondom, már egy hete szabadságon van...

LAKATÓS: Értem, értem.

BALOGH: Ha nem lettem volna nálatok, el sem hinném talán. Na, minden jót.

RENDŐR: Erőt, egészséget!

LAKATÓS: Gyere!

Visszaszaladnak a kocsiba.

53/e. kép
(Montázs)

KOCSIBAN

LAKATOS: (Á volánnál.) Menjünk a Fő térre.

BALOGH: Minek?

LAKATOS: Hátha mégis... Látni akarom, értsd meg.

BALOGH: Te hol és mikor búcsúztál el a feleségedtől?

LAKATOS: Nem engedte, hogy kikísérjem. Igaz, akkor még nem esett. És én hallgattam rá, én hülye. Fürödtem. Fürödtem, miközben ő...

Kiérnek a térre, lassan mennek kocsival körbe-körbe, mindketten kinéznek az ablakon. A tér üres, kihalt. Zuhog az eső.

BALOGH: Seholy lélek. Várj, állj meg.

53/f. kép
(Montázs)

TÉR

Á kocsi megáll, Balogh kiugrik belőle, és egy telefonfülkébe fut. Telefonál. Visszaszalad, csuromvizesen, beszáll.

53/g. kép
(Montázs)

KOCSIBAN

BALOGH: Azt mondják a mentők, hogy ma még ki sem vonultak. Ez egy... Nagyon kegyetlen tréfa volt.

LAKATOS: Tréfa? Tréfa, ez?!

BALOGH: Menjünk haza. Már felesleges aggódnod.

Lakatos szó nélkül indít. A házuk előtt megáll, aztán hirtelen nagy gázzal újra indul.

LAKATOS: Elérjük még, elérjük! Valamelyik állomásnál utolérjük a vonatot.

BALOGH: Ne bolondozz, a vonatnak hatvan perc előnye van.

LAKATOS: Nem számít!

BALOGH: Csúszós az út, csak egy lámpád van!

LAKATOS: Igazad van, nem kívánhatom tőled. Előbb hazaviszlek.

Lakatos visszafordulna, de Balogh a volánra teszi a kezét.

BALOGH: Veled megyek.

Eleinte némán ülnek a kocsiban. A sebességmérő mutatója mind nagyobb sebességet mutat, és 100 kilométer alá sohasem esik többé.

BALOGH: Ne érts félre, én nem félek, de ha éreznéd magadon a bor hatását...

LAKATOS: (Kiált.) Látnom kell, nem érted? Látni akarom! Adj egy cigarettát. Balogh két cigarettát gyújt meg, az egyiket átadja. Lakatos előredől.

LAKATOS: Mit csinálnék? Ülnek nyugodtan a fenekemen odahaza? Örültség.

BALOGH: Ez is örültség.

LAKATOS: Sárhely! Az egész Sárhely, úgy, ahogy van, az az örültség! Mi vagyok én? Velem mindent meg lehet csinálni? Nincs védelem?

BALOGH: Nehogy éppen most lovald bele magad ebbe a...

LAKATOS: Mindenki belém törölheti a lábát. Nyílt célpont. Tessék! Öljétek meg. De ne egyszerre! Szép lassan, módszeresen, kínzásokkal! Táncoljatok az idegim, tapossatok az önérzetébe, vegyétek el az életkedvét, az étvágját...

BALOGH: Nyugodj meg, nagyon kérek, még legalább fél óráig kell vezetned.

LAKATOS: Majd vezetek! Itt könnyű, öregem. Itt csak az út csúszós, és nem a szavuk meg a nyáluk, amit a pofámba köpnek. Adj egy cigarettát! (Balogh újabb cigarettát gyújt, átadja. Csend.) ... Mióta jövünk már?

BALOGH: (Órájára néz.) Negyvennyolc perce.

LAKATOS: (Kinéz.) Itt megáll a gyors?

BALOGH: Persze, hogy meg. Éppen ide jöttünk. Vigyázz egy kicsit. Úgy. Most jobbra. Ennek az útnak a végén van az állomás.

53/h. kép
(Montázs)

ELSŐ ÁLLOMÁS

Áz állomás elé érnek, szakad az eső. Kiugranak a kocsiból, beszaladnak. A peronon zuhogó esőben állnak, a szerelvénynek már csak az utolsó kocsiját látják. Visszafutnak, beülnek a kocsiba.

53/i. kép
(Montázs)

KOCSIBAN

LAKATOS: Hol áll meg legközelebb?

BALOGH: Harminc kilométer.

LAKATOS: Az már semmi.

Ismét csend van a kocsiban. Balogh is mereven előrenéz.

BALOGH: Van elég benzined?

LAKATOS: Van.

Később Balogh cigarettára gyűjt, át akarja adni, de látja, hogy Lakatos előre, a volánra hajtja a fejét.

BALOGH: Vigyázz, te! Mi baj?

LAKATOS: *(Felemeli a fejét.)* Semmi. Csak éppen tönkretettetek! Kikészítet-
tetek! Eltapostok! Meggyaláztok! Állat vagyok én? Mi?! Felelj!

*Balogh átnyújtja a cigarettát. Lakatos átveszi, elhallgat. Hirtelen fékez, meg-
állnak.*

53/j. kép
(Montázs)

ORSZÁGÚT

Oldalt az ablaknál rendőrjárőr tiszteleg.

JÁRŐR: Jó estét kívánok. Gépjármű-ellenőrzés. Az egyik lámpa nem ég. Tud róla? *(Csend.)* Kérem az igazolványokat.

Lakatos előveszi okmányait. Odaadja a jogosítványát, és szinte bocsánatkérően, rekedt hangon súgja.

LAKATOS: Nagyon sietünk, ne tessék haragudni.

Ebben a pillanatban rálép a gázra, a Wartburg kilő.

53/k. kép
(Montázs)

KOCSIBAN

BALOGH: Mit csináltál?

LAKATOS: Neki ajándékoztam a jogosítványt. Minek az nekem? Űgyis fel-
fordulok előbb-utóbb.

BALOGH: Szerencse, hogy már az a város következik, mert még egy lakott
településen nem tudnánk keresztülmenni. Elkapnának. Na, nézd, már látszik.

LAKATOS: *(Halkan.)* Jó lesz, jó. Már nem bírom.

BALOGH: Figyel. Még egy kicsit. Beértünk már. Vigyázz, körforgalom. Űgy.
Fel a fejjel. Most, egyenesen, látod az állomást? Te! Nem hallasz engem? Na, itt
vagyunk. Állj meg! Állj meg!

53/l. kép
(Montázs)

MÁSODIK ÁLLOMÁS

*Megáll a kocsi. Lakatos tántorogva száll ki, de a levegőtől láthatóan erőre kap,
futnak az állomásra. A peronon áll a szerelvény. Lakatos fellép az egyik kocsi-
ra, Balogh utána.*

53/m. kép
(Montázs)

VONATON

*Rohannak végig a szerelvényen. Lakatos arca feldúlt, zilált. Balogh alig tudja
követni. Mindenütt feltűnést keltenek. Hat kocsi után Lakatos az egyik peronon
megáll, Balogh utoléri.*

LAKATOS: Ha nem találom meg... Ha már nem él... Te, én akkor...

BALOGH: Menjünk tovább. A vonat mindjárt indul.

Rohannak. Az egyik fülke ajtajában Lakatos kimerülten megtámaszkodik. Ott látja meg Bözset. Ül, kinéz az ablakon. Lakatosból hangosan tör fel a torz, éles, rekedt hang.

LAKATOS: Drágám!

Mielőtt Bözse megszólalhatna, odaugrik hozzá, átöleli, ráborul, de úgy, hogy szinte rá is esik.

BALOGH: (Mintegy az utasoknak is.) Kocsival jöttünk a vonat után, mert azt telefonálták, hogy...

LAKATOS: Hogy meghaltál! Meghaltál! Nem haltál meg! Nem!

Lakatos hangosan felzokog. Bözse rémülten próbálja csitítani. Lakatos összevissza csókolja, érthetetlen szavakat üvölt és zokog.

A vonat lassan elindul, az utasok felállnak.

LAKATOS: Drágám! Életem, kedvesem! Megvagy? Ugye megvagy? Én is, igen! Köszönjük, jól. Rohadjanak el! Szeretlek, drágám! Elsz, ugye? Nem szólsz? Meghaltál?

Lakatos újra zokog. Balogh hirtelen megrántja a vészféket. A vonat zökkenve megáll. Balogh lerántja az ablakot, lekiabál a peronra.

BALOGH: Mentőt! Mentőt hívjanak!

Lakatos hangosan zokog Bözse ölében, egész teste meg-megrándul.

53/n. kép

(Montázs)

MÁSODIK ÁLLOMÁS

Az állomás peronjának széle. Félhomály. A vonat – ablakaiban bémész utasokkal – kigördül. A peronon mentőautó, most tolják be a hordágyat, melyen Lakatos fekszik. Nyugodt, a szeme csukva.

MENTŐORVOS: Amíg beérünk, az injekció hatása tart. (Baloghhoz.) Ön is hozzátartozója?

BALOGH: Igen. Az vagyok.

MENTŐORVOS: Akkor ön is jöhet. Gyorsan, tessék.

Bözse és Balogh felszáll a kocsira. Potyognak Bözse könnyei.

53/o. kép

(Montázs)

MENTŐAUTÓBAN

BÖZSE: (Súgva.) Tulajdonképpen mi történt velem?

BALOGH: Idegösszeroppanás.

BÖZSE: De miért?

BALOGH: Miért? Hm. Nagy eszme lelkesíteni bírta.

BÖZSE: Tessék?

BALOGH: A Tragédia. Csak idéztem.

54. kép

ÜZEMI EBÉDLŐ

Két egymás melletti, négy személyes asztalnál ül Kovács, Kiss, Nagy, Ternyákné, Jakabné, Katona. A levest kanalazzák.

KOVÁCS: A sót, fiacskám, add már ide.

Katona odanyújtja a sőtartót.

KATONA: Magának a világ sója se lenne elég.

TERNYÁKNÉ: Vén kecske. Nem csoda.

Nagy nevet. Kovács leteszi a kanalat.

KOVÁCS: Maradj magadnak, Terike.

A többiek összenéznek.

KISS: Mi baja?

Nagy vállat von.

Téglás és Balogh jön.

TÉGLÁS: Szabad?

JAKABNÉ: Csak ha éhesek.

Téglás és Balogh leül, levest mernek maguknak a tálból.

BÁLOGH: Nagyon.
A pincér kihozza a második fogást: krumplifőzelék fasírozottal.
 KATONA: Már megint krumplifőzelék.
 KOVÁCS: *(Ingerülten.)* Mi bajod velem?
 KATONA: Semmi se. Tudom én, hogy régen még ez se jutott. Régen a krumplifőzeléket nem fasírozottal ették. De nem ám! Még krumpli se volt benne.
Nagy nevetni szeretne, de Kovács láttán mindenkinek megakad a jókedve.
 KOVÁCS: Mi van velem?
 TÉGLÁS: Nem tudom. Be se engedett.
 KOVÁCS: Kicsoda?
 TÉGLÁS: A professzor. Azt mondták, még nincs olyan állapotban, hogy... Talán két hét múlva.
 TERNYÁKNÉ: Jól kikészítették, szent igaz.
 JAKABNÉ: Ki bántotta? Én ugyan nem.
 KATONA: Én se.
 NAGY: Én alig láttam.
 TÉGLÁS: A professzor mégis nekem támadt. „Látogatni, azt tudnak!” Azt mondta.
 BÁLOGH: Hagyjuk ezt a témát, elvtársak. A rendőrség dolga.
 KISS: Igaz, hogy Fodor csinálta a névtelen levelezést?
 BALOGH: Mondom, most vizsgálják.
 KISS: Na ugye. Van igazgató és még sincs. Miért kell innen a diliházba kerülni? Jó ez nekünk?
 KOVÁCS: Kérdezted volna akkor, amikor még itt bajlódott, ezzel a régi ver-cájggal, hogy te is többet keressél, lüke.
 KISS: Akkor is kérdeztük.
 NAGY: Ez mindig kérdez.
 JAKABNÉ: Akkor feleljen neki valaki! *(Csend, mindenki a tányérja fölé hajol.)*
 Na, miért nem felel valaki?
 BALOGH: Két hét múlva bemegyek hozzá. Hátha nem zavarnak el.

55. kép

SZANATÓRIUMI PARK

Űnapsugaras őszi délelőtt. Lakatos nyugágyon fekszik. Mellette ül Balogh.

LAKATOS: Tehát ezt írtatok meg a főmérnöknek. És ne felejtset el Vargának megmondani...

BÁLOGH: *(Felnéz.)* Jön a feleséged...

BÖZSE: *(Odaér, megcsókolja Lakatos, kezét fog Baloghhgal.)* Jól vagy?

LAKATOS: Kitűnően.

BÁLOGH: Most vitatkozom velem, hogy maradjon még két hétig.

BÖZSE: Csak nem akarsz kimenni?

LAKATOS: Dehogynem. Kutya bajom.

BÁLOGH: Mielőtt ezt megvitátnánk, el ne felejtsem, hogy termelési értekezletet tartottunk.

LAKATOS: Nem is mondtad.

BÁLOGH: Ott volt Radó elvtárs, a minisztériumból. Hosszan méltatta az eredményeket, és nagyon elismerően szólt a te munkádról. És amikor rólad esett szó, az öreg Kovács elkezdett tapsolni. És aztán mindenki tapsolt. Sokáig.

LAKATOS: Tapsoltak? *(Lehunyja a szemét.)* Tapsoltak?

BÖZSE: *(Még simogatja.)* Remélem, most már boldog vagy.

Csend.

LAKATOS: Tudjátok, mit mond erről Ádám a Tragédiában?

BÁLOGH: *(Névet.)* Már megint a magas irodalom!

LAKATOS: Nem olyan magas az.

BÖZSE: Na, mit mond?

LAKATOS: „Oh, Lucifer! vezess földemre vissza, hol oly sokat csatáztam hasztalan, Csatázzam újra és boldog leszek.”

BÖZSE: *(Felnevet.)* Kicsit bolond, szegény, de azért muszáj szeretni, igaz? *(Átöleli a férjét.)*

Balogh bólogat. Kezet fog velük, lassan távozik a parkban. Sokáig integetnek egymásnak.

V É G E.